

Családmentés — Nemzetmentés.

Buday Gyula dr. bevezető előadása.

Egy nép jött messze keletről. Ázsiának ősi embererdejéből. Helyet és szerepet kért magának itt Európa szívében. Hazát teremtett az istenkéz alkotta földön. Részesévé lett a kereszténységnek, bajnokává, védőjévé a keresztény civilizációnak. A költő szava szerint:

„Félkarjával ölelte Keletet, félkarjával Nyugatot, félkarjával kardot fogott, félkarjával ekét, félkarjára mese-madarak szálltak Keletről, félkarjával könyvekkel etette éhes agyvelejét...”

Hadakozott törökkel, tatárral, mindenféle nációval s minden ellenséggel szemben vitézül megállta a sarat. Vájjon meg tud-e birkózni önmagával, ha egyszer ráeszmél arra, hogy önmagának ellensége?

Ez a gondolat villan át agyamon, amikor a statisztikus adatait olvasom arról a megdöbbentően szomorú tényről, amely szerint Magyarországon az élveszületések száma 20%-re zuhant alá.

Ezelőtt ötven évvel az élveszületések száma még 45.6%o volt, tehát 1000 lakosra 45.6 élve-

születés esett s így fajunk Európának egyik leg-szaporább fajtája volt.

Jogosan tehetjük fel a kérdést, hogy népünk, amely ma is olyan vitézül harcol a keleti harc-tereken — mondhatjuk ismét a keresztény Európa és civilizáció védelmében ontva vérét — más oldalon elvesztette-e a nemzeti élni-akarás vitalitását, nem óhajtja-e fájának természetes meg-újhdását, botor öngyilkos gyanánt önmagát ítéli-e halálra, s ássa meg korai sírját, hogy bele-roskadjon.

De a rémületnek végső segélykiáltásával kell feltennünk ezt a kérdést, ha látjuk a bennünket környező szomszéd népeknek eleven szaporodó készségét, amely a mi évi 7%-os szaporodásunkkal szemben a románoknál 12%-ét, a volt Jugoszlávia területén pedig 14%-ot, tehát a mi szaporodásunknak mintegy kétszeresét mutatja. (1934. évi adatok.)

Siralmas és vigasztalan jövő áll előttünk, a mi elöregedő nemzetünket egy évszázad múlva a tények logikájával és a szaporaságukban rejlő nagyobb nehézkedésükkel agyonnyomják és elnyelik környező szomszédaink, s beteljesedik rajtunk Mussolini mondása: „Idővel a terméketlen nemzetek az aggastyánok nyomorúságos csoportjává válnak s ellenállás nélkül fognak meghajolni a fiatal népek akarata előtt.”

Sorsdöntő órákat élünk! Fel kell nyitnunk magyar testvéreink szemét. Meg kell kongatnunk a vészharangot. Félre a születéskorlátozások bűnös és aljas szokásával, az egyke és egyse nemzetpusztító divatjával és ehelyett *váljék divattá* a magyar jövőnek, a nemzeti kincsnek, a gyermek-

nek szeretete, dicsőséggé és követendő példává a nagy Család, mint a magyar jövő záloga.

Azonban úgy az államnak, mint a társadalomnak is meg kell tennie a magáét. Rendszeres családvédelemnek kell féltékenyen őrködnie a családi fészkek fölött, amelyekben megszületik, melyekből kinő és szárnyra kel a jövőnek új nemzedéke. Minden magyarnak, különösen annak, akinek társadalmi helyzete súlyt adott, s akinek kezeiben hivatásánál vagy hivatalánál fogva hatalmi eszközök vannak, tudatában kell lennie annak, hogy a családvédelem nemzetvédelem, a családmentés nemzetmentés.

A családvédelem körüli állami és társadalmi feladatok pontos teljesítése azonban csak ott segíthet, ahol a születéskorlátozásnak, vagy a családok széttörlésének anyagi és szociális okai vannak. Az állami és társadalmi gondoskodás a kellő anyagi eszközök előteremtésével ezekben az esetekben igen sok jót tehet és minél teljesebb, minél nagyobb mértékben meg is kell azt tennie. De mégoly bőséges anyagi eszközök birtokában is tehetetlen akkor, ha a születéskorlátozásnak lelki, erkölcsi okai vannak.

Amikor lehetnek falvak, ahol a kötelességét teljesítő egynél több gyermekes anyát megve-tik, gúnyolják, megszegényítik, erkölcstelennek tartják, a gazdag szülők a szülői házból kitelepítik, a falu népe a templomból kitiltja, ilyen eltévelyedésekkel szemben semmiféle szociális gondoskodás sem segíthet. Pedig hány falu van ilyen, pedig hány esetben lehet megállapítani, hogy a kimaradt gyermekáldásnak nem az anyagi eszközök hiánya, nem a szociális helyzet

mostohasága az oka, hanem annak gyökere mélyebbre: a fertőzött emberi lélekbe nyúlik bele.

Itt már a szigorú törvények sem segítenek, hanem csak a vallásos nevelés, amely egyedül képes átalakítani s jobb belátásra vinni egyént és társadalmat.

Azonkívül minden egyes magyar ember tudatába bele kell égetni azt, hogy a családalapítás, a minél nagyobb és szaporább család felnevelése nem egyéni tetszés alá tartozó életnyilvánílás, amelyet bárki önkényűleg szabályozhat, aszerint, amint kényelme és egyéni önzése azt magával hozza, hanem a haza iránt tartozó kötelesség s ha áldozattal jár is, ezt az áldozatot a magyar jövő érdekében a haza oltárán mindenkinek meg kell hoznia.

Minden magyar szülő tudatába be kell égetni azt, hogy a születéskorlátozás nemzeti öngyilkosság, a haza elleni bűn, amelynek büntevői ők magúit, s amely legszörnyűbb bűn egy a *hazaárulással*.

A magyar állam a közelmúltban óriási lépésekkel haladt előre az egészségvédelem s különösen a gyermekhalandóság csökkentése terén. Vállvetve egy vonalban küzd az állammal a társadalom is. A Fehérkereszt, az iskolai egészséggondozás, a menhelyek, a Stefánia Szövetség, a Zöldkereszt, az Országos Nép- és Családvédelmi Alap, mindmegannyi céltudatos védekezés a már létező emberanyag élete ellen áskálódó veszélyekkel szemben, de lehetnek mégoly kiváló célkitűzések, mégoly mintaszerű berendezkedések és intézmények, ha hovatovább nem lesz élet,

nem lesz emberanyag, amelynek egészségét megvéhdhessük.

Az élet, a minél erőteljesebben duzzadó élet az, amelyet szeretnünk s amelyet kívánnunk keli. Ez az élet minden, mindent ad és mindenre képes.

Ez az élet állít csatasorba katonát, ha kell, ez az élet ösztönöz munkáskezeket, fűt agyakat a gazdasági és kulturális előrehaladás nagy versenyében is.

Márványba kellene vésní a fasiszta nagytanácsnak a néphez intézett ünnepélyes figyelmeztetését, amely szerint: „a népszaporodás ügye a problémák problémájának tekintendő, mert az élet fennmaradásának kérdése, élet nélkül nincs ifjúság, nincs katonai hatalom, nincs gazdasági terjeszkedés, nincs biztos jövője a hazának sem!”

Az ifjú és nagy szaporaságú népek képesek nemcsak katonai eredmények felmutatására, hanem azok viszik el a pálmát a gazdasági és a kulturális mérkőzések mezején is. Az előregedő népek eredményei csak látszateredmények, ha bensejükbe tekintünk, követik a halálra ítélt fajnak általános fizikai és szellemi dekadenciáját.

Nemcsak a modern közgazdaságtan tanítja, hogy az emberi munka, a sok munkáskéz a termelés legfontosabb tényezője. Maga a józan ész is arra tanít, hogy a termelés tényezői: *a föld, a tőke és a munka* között a legelőkelőbb szerep a munkának kell, hogy jusson.

Hiába vannak dús termékeny földek, gazdag természeti kincsek, ha nincs elegendő munkáskéz, amely azokat megművelje, felkutassa, kiaknázza, az emberi fogyasztás és a kultúra szolgálatába állítsa.

Az egyénnek, a társadalomnak és az államnak tisztában kell lennie a maga feladatával. A *családalapítás és a családvédelem egymáshoz kapcsolódó egyéni, társadalmi és állami kötelesség*. Úgy az egyén, mint az összesség tartsa állandóan szeme előtt azt a nagy igazságot, hogy a születés-csökkenés, a nemzeti erőforrások elapadása a nemzeti termelés katasztrófáját vonja maga után.

A családvédelem munkájában az Egyháznak is megvannak a maga szent és nemes feladatai. S az Egyház mindenkor át is érezte ezeknek a feladatoknak súlyát és fontosságát. Az 1934. évi jubiláris katolikus nagygyűlést már teljes egészében a családnak, a család megmentésének szentelte. Családmentés — nemzetmentés volt az 1942. évi nagygyűlés tanácskozásainak vezérlő gondolata is.

S a családvédelemnek, ennek az égető problémának a felszínen tartása ma sem lehet jobb kezekben, mint az Egyház kezében.

Az Egyház kezében, amely két évezred óta örökös Krisztus tanításának tisztasága fölött és féltékeny gonddal védelmezi a házasság méltóságát, amelyet az istenember szentségi rangra emelt. Az Egyház, amidőn azt tanítja, hogy a házasság szentség, amely férfit és nőt egy egész életre felbonthatatlanul egybeköt, amikor az Egyház így a férfinak és a nőnek egymáshoz való viszonyát valósággal megszenteli, tulajdonképpen az *első és a legnagyobb családvédő* egyszersmind.

Az Egyház által tanított szentségi jelleg s a házasság felbonthatatlansága adja meg legjobban a családi élet bensőségét. S ez a bensőség jelenti és biztosítja nemcsak a kvantitatív szaporodást,

hanem egy nemzet színvonalának qualitativ emelkedését is.

Mindig igaz marad, amit Prohászka mond, hogy „a családi kör a legnagyobb iskola, a legjobbat és legéletrevalóbbat az élet útján szülőinktől kapjuk, s ami jót tőlük nem kaptunk, azt csak búval-bajjal, sok keserű tapasztalattal szerezzük meg, az élet ökle legfeljebb belénk verhet valamit, amit az édesanya simogató kezéből nem vettünk...

Amidőn tehát az Egyház a házasság felbonthatatlanságát hirdeti és védelmezi, egyszersmind őrt áll a családi tűzhely, a családi fészek fölött, amely fészek *Concha* szerint „megtöbbszörözi tagjainak egyéniségét, anélkül, hogy eredetiségük és önállóságuk kárát vallaná!”

Talán nem kell különösen hangsúlyozni a családi nevelésnek, annak a sokat — sokszor talán nem is egészen helyes értelemben idézett — gute Kinderstubenak egész életre elhatározó benyomásait és hatásait. Mindnyájan érezzük ezt s mindnyájan hálával gondolunk arra a felbecsülhetetlen testi, szellemi és különösen erkölcsi útravalóra, amellyel bennünket az édes családi fészek elbocsátott.

Ha azonban a család intézményének, a családi körnek egy nemzet életében való fontosságát és a nemzeti életre való kihatásait akarjuk kellőképpen szemléltetni, akkor lehetetlen rá nem mutatni a fiatalkorúak egyik bírāja által magánszorgalomból összegyűjtött adatokból kivilágító arra a tényre, hogy az elébe került fiatalkorúak csak 20%-ban származtak törvényes házasságban együttélő házasfelektől, tehát fennálló házasságból, 20%-ban pedig törvénytelen ágyból, a további

60% pedig elvált házaspárok gyermeke volt. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a felbontott házasságoknak mintegy 70%-a meddő, akkor éles világításban tárul fel előttünk az a szoros kapcsolat, amelyben a jó házasság és egy nemzet erkölcsi színvonala egymással állanak és egész döbbenetes valóságukban mutatkoznak a kárhozatos következmények, amelyeket a vallási alapokról le tért könnyelműen kötött, szétzüllő házasságok az egész nemzeti életre gyakorolnak.

Az Egyház elsősorban szilárd erkölcsi alapokat rak le akkor, amikor a házasság szentségi méltóságát és annak felbonthatatlanságát tanítja és védelmezi.

Az Egyház elsősorban erkölcsi alapokat rak le, amidőn a 10 parancsolat közül ötlet megint csak a családot oltalmazza.

Az Egyház elsősorban erkölcsi alapokat rak le akkor, amidőn a házastársak kötelességeit egymás és gyermekeik irányában körülírja, azok megtartását lelkiismereti kérdéssé teszi, s amidőn a születéskorlátozást halálos bűn terhével tiltja.

Az Egyház elsősorban erkölcsi téren mozog akkor, amidőn a különböző encyklikákban: *Rerum novarum*, *Quadragesimo anno*, *Casti connubii* stb. a házasság intézményével foglalkozik, társadalmi feladatokra és kötelességekre figyelmeztet s ezzel lényegében a családvédelem ügyét is munkálja.

, De amidőn ezeken a szilárd erkölcsi alapokon felépíti ezt a hatalmas szellemi épületet, összehalmozza annak hatalmas boltíveit, amelyek fenségesen tartják az ember és az emberi társadalom

harmonikus lelki egyensúlyát, akkor munkája földi célokat is szolgál egyszersmind.

Mint már említettük, a családvédelem kölcsönös egymásrahatásban áll a közgazdasági étellel, s a gazdasági előrehaladással is.

Az erkölcsi célokkal felépített, nagy szellemi épület tehát a maga statikai szilárdságát nemcsak lelkiekben érezteti, hanem jótékony hatásai áttérjednek az anyagi világnak intézményeire, a közgazdaságra, s az anyagi kultúrára is.

Az Egyháznak eleitől fogva vallott és két évezred változásai között soha meg nem másított tanítása így nyer újabb értelmet és jelentőséget az emberi nemnek legmodernebb gazdasági és társadalmi sorskérdéseiben.

Ezeknek a sorskérdéseknek helyes megoldása csak a régi változatlan alapokon képzelhető, s ezért helyes, ha az Egyház mint Krisztus örök tanításainak letéteményese ezekkel a sorskérdésekkel foglalkozik, azok megvitatását előmozdítja, s az általa bevezetett tanácskozások eredményeinek valósággá válása érdekében az illetékes hivatalos tényezők és társadalmi erők elindítására minden lehetőt elkövet.

Az Actio Catholica a maga minden emberi és keresztény kérdést átfogó és átölelő erejével anként keretében foglalkozott a családvédelemnek és a család anyagi jólétének ma mindennél időszerűbb kérdéseivel. Az anként keretében előadásokat tartó kiválóságaink a kérdést minden vonatkozásában a maguk nagy tudásának eszközeivel olyképen világították meg, hogy előadásaik nemcsak magas szellemi élvezetet nyújtottak, hanem hivatva vannak széles körben indítékul szolgálni

az e téren kívánatos elhatározásoknak és akcióknak. S ezek az akciók ma, amidőn a lét és nem lét, az élet vagy halál kérdése előtt állunk, nem késhetnek soká. Egy általános egyéni és társadalmi egész a lélekig ható újjászületésnek kell elkövetkeznie palotában és kunyhóban egyaránt, mert meg kell szívlelnünk Kormányzó Urunk szavait: „Aki elbukik a küzdelemben, az hős, de aki önmaga ítéli pusztulásra saját fajtáját, s engedi át másnak ősei örökét, az sem szájalomra, sem megbecsülésre nem tarthat számot!” (Harkány, 1935. augusztus 29.)